

RESULTATEN PER SOORT

Ook dit jaar hebben we van iedere soort weer de beschikking over twee verschillende indexen:

- De **presentie-index**. Deze staat voor het aantal onderzochte watertjes per telgebied waarin een soort aan- dan wel afwezig is.

- De **abundantie-index**. Deze index is representatief voor de aantalklassen (0, 1, 2, 3) waarin de soort in de verschillende watertjes is aangetroffen.

De index begint standaard in het eerste jaar van monitoring op honderd en de toe- of afname wordt dus relatief ten opzichte van het eerste jaar weergegeven. De door het CBS berekende trend wordt berekend over de laatste vijf jaar van monitoring. De beoordeling van deze trend wordt bij de soortbespreking in de tekst telkens tussen “aanhalingstekens” aangegeven. Op de kaartjes op bladzijde zeven is aangegeven waar de telgebieden van de verschillende soorten liggen.

vuursalamander: We hebben nog niet van alle vuursalamander-telgebieden de gegevens van 2002 binnen, waardoor we nog niet veel over de trend kunnen zeggen. Wel zijn er in 2002 werkzaamheden geweest aan het spoor in het Bunderbos. Het één en ander is in goed overleg gebeurd met vuursalamanderexpert Rob Gubbels. Wat het effect hiervan is op de populatie aldaar, zal nog moeten blijken. De twee vuursalamander-telgebieden in het oosten van het land hebben voorsnog geen nieuwe waarnemingen opgeleverd, maar Fons Geers en Albert Grote Beverborg houden stug vol in hun queeste. Veel succes!

alpenwatersalamander: Met 43 telgebieden is de alpenwatersalamander goed in het meetnet vertegenwoordigd. Deze telgebieden omvatten het gehele verspreidingsgebied in Nederland, inclusief Drenthe en Zeeuws-Vlaanderen. Daarmee hebben we een goede indruk van de populatie-ontwikkeling van deze soort. Hoewel de abundantie-index aangeeft dat de soort “min of meer op een stabiel niveau blijft”, laat de presentie-index zien dat er sprake is van een “vermoedelijke afname”.

kamsalamander: Ook de kamsalamander is zowel qua aantal als qua ligging van de telgebieden over zijn verspreidingsgebied, met 48 telgebieden goed in het Meetnet vertegenwoordigd. Zowel de presentie als de abundantie-index laten een vrij stabiele lijn zien.

vinpootsalamander: In het Meetnet hebben we pas twaalf telgebieden met vinpootsalamanders zitten. Dit is te weinig om harde conclusies te kunnen trekken. De voorlopige trend wijst er echter op dat

er in deze gebieden sprake is van een “vermoedelijke afname”. Reden te meer om op zoek te gaan naar meer waarnemers in leefgebied van de vinpootsalamander om tot een betere steekproef te komen. Uitbreiding van telgebieden is gewenst in de natte heidegebieden van Noord-Brabant en Limburg.

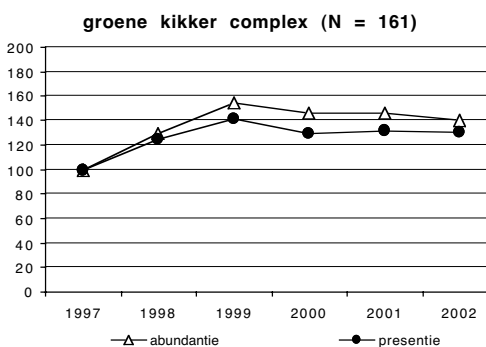
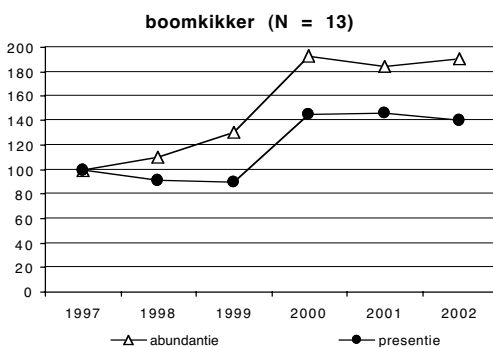
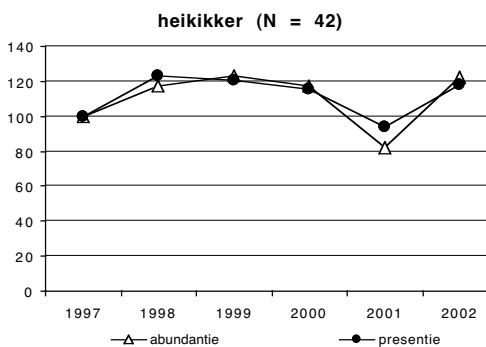
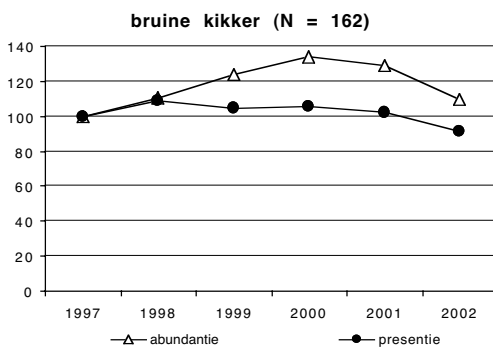
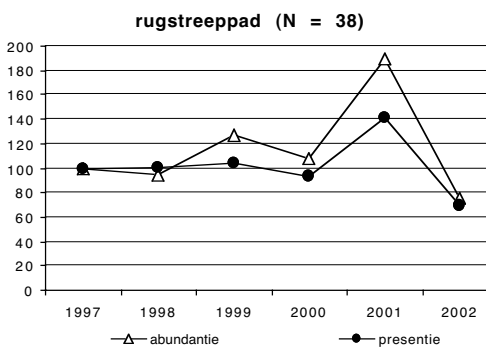
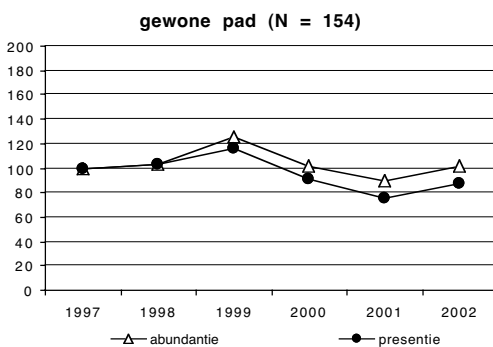
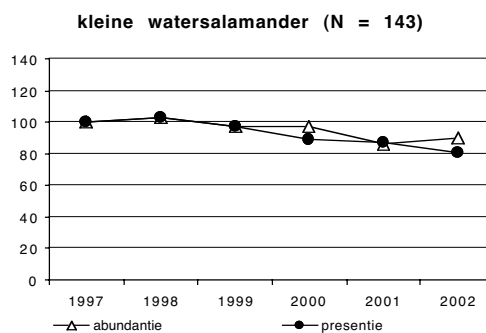
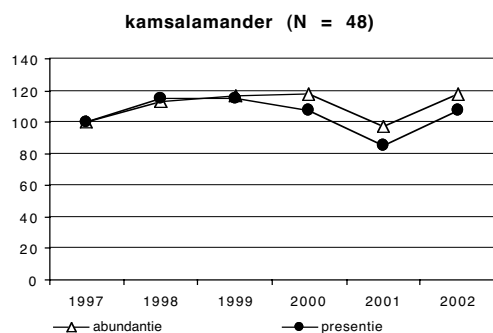
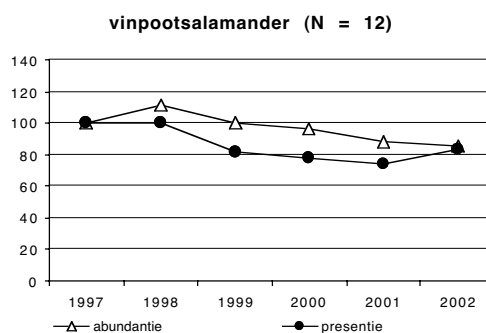
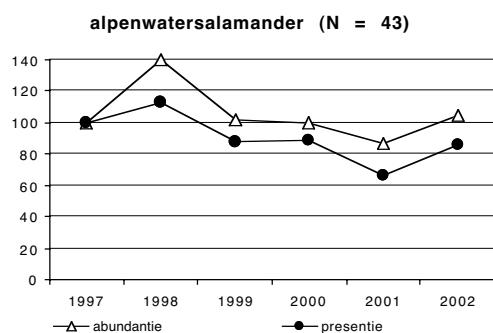
kleine watersalamander: Deze soort is met 143 telgebieden één van de meest algemene soorten in het Meetnet en levert dus ook een betrouwbare trendberekening op. Hoewel de abundantie een “min of meer stabiele” toestand aangeeft, laat de presentie-index een “significant geringe afname” zien. De kleine watersalamander wordt de afgelopen jaren dus telkens in iets minder watertjes aangetroffen.

vroedmeesterpad en geelbuikvuurpad: Helaas zijn nog niet alle gegevens van het soortbeschermingsplan (SBP) van de vroedmeesterpad en geelbuikvuurpad in onze databank verwerkt. Hierdoor is het voorsnog niet zinvol om conclusies te trekken over eventuele toe- of afname. De eerste tekenen zijn voor de vroedmeesterpad echter niet optimistisch. De geelbuikvuurpad gaat het wat beter voor de wind sinds de inwerkingtreding van het SBP (zie elders in deze *Mededelingen*).

knoflookpad: Voor de knoflookpad geldt dat er nog maar weinig telgebieden van in het Meetnet zitten. De acht telgebieden die nu al gegevens opleveren liggen wel mooi verspreid over het huidige verspreidingsgebied van de soort (Vechtdal, IJsseldal en enkele op de hogere zandgronden van Zuid-Nederland), maar leveren voor zo’n moeilijk te inventariseren soort helaas nog te weinig informatie op voor een degelijke landelijke trend.

gewone pad: Met 154 telgebieden in het Meetnet is de trendberekening van de gewone pad behoorlijk betrouwbaar. Net als bij de kleine watersalamander geeft de abundantie een “min of meer stabiele” toestand aan, maar laat de presentie-index een “significant geringe afname” zien. De gewone pad is de afgelopen jaren dus telkens in iets minder watertjes aangetroffen.

rugstreeppad: Hoewel de weersomstandigheden in 2002 gunstig waren voor de rugstreeppad, relatief warm en met regelmatig hevige buien (jaaroverzicht KNMI), is hij aanzienlijk minder waargenomen dan in 2001. Dat jaar was dan ook een topjaar, met grofweg dezelfde gunstige

Indexen van de Nederlandse amfibieën van 1997 t/m 2002. Voor uitleg zie de tekst hiernaast.

weersomstandigheden als in 2002. Het is dus niet direct verklaarbaar wat hiervan de reden is. Wellicht heeft de rugstreeppad een jaartje sabatical genomen om zich te herstellen. We zullen het in de gatenhouden het komende jaar. De indexen laten hierdoor een nogal wisselend beeld zien, waaruit nog geen duidelijke trend naar voren komt. De rugstreeppad wordt inmiddels van 38 telgebieden gemeld. Er zijn nog steeds weinig telgebieden op de oostelijke zandgronden en nog geen één op de waddeneilanden.

boomkikker: Hoewel we maar 18 telgebieden met boomkikkers in het meetnet hebben tekent zich wel al een duidelijke trend af voor deze soort, namelijk een “significant sterke tot zeer sterke toename” in zowel respectievelijk presentie en abundantie. De eerlijkheid gebiedt hierbij te melden dat deze trend zeker wel lijkt te kloppen voor de huidige selectie telgebieden in het Meetnet, maar helaas geen afspiegeling is van de landelijke situatie. Een aantal van de telgebieden ligt namelijk in gebieden waar gericht beheerd wordt op het voorkomen van de boomkikker. En blijkbaar met succes. Het Witte-Veen in Overijssel en de Kievitte-Polder in Zeeuws-Vlaanderen zijn voorbeelden van dergelijke (tel)gebieden waar dankzij gericht beheer succes wordt geboekt. Voor een representatief beeld van de Nederlandse situatie zouden er dus wat meer kwijnende boomkikkerpopulaties geteld moeten worden. En geloof me, die zijn er wel degelijk te vinden in Twente en de Achterhoek.

heikikker: Met 42 telgebieden, voor het merendeel gelegen in heidevennen op de hogere zandgronden, is de heikikker behoorlijk goed in het Meetnet vertegenwoordigd. De indexen zijn gedurende de laatste jaren rond de honderd blijven hangen, waardoor de trend dan ook “min of meer stabiel” te noemen is. Er zijn nog maar weinig telgebieden van deze soort in laagveen en in het rivierengebied, dit zou de landelijke dekking voor deze soort zeker ten goede komen.

bruine kikker: Ook voor de meest algemene soort in het Meetnet geldt dat de trend representatief te noemen is voor de landelijke situatie. Uit de indexen valt af te leiden dat de trend een behoorlijk “stabiel” beeld geeft.

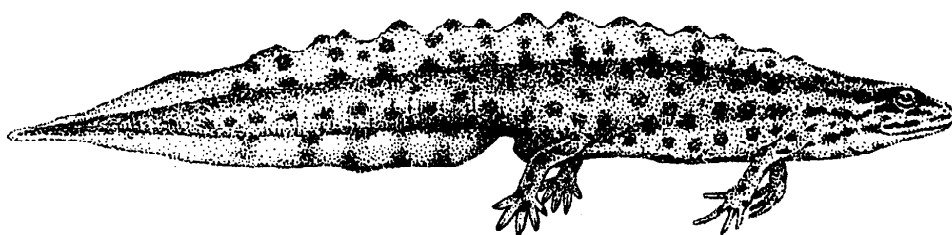
groene kikker complex: Van de drie verschillende ‘soorten’ van het groene kikker complex kunnen

geen afzonderlijke trends worden gegeven. Veel waarnemers gaan pas nadat ze één of een aantal jaar ‘groene kikker onbepaald’ hebben genoteerd, opeens meer aandacht aan de groene kikkers besteden en de verschillende soorten van het complex apart noteren. Dit heeft tot gevolg dat de indexen voor deze drie soorten ieder jaar weer tot grote hoogte stijgen. Vandaar dat we besloten hebben de indexen voor de meerkikker, poelkikker en middelste groene kikker te vervangen door die van het groene kikker complex, oftewel de ‘groene kikker onbepaald’. De indexen van het groene kikker complex laten een “significante geringe toename” zien. Met 161 telgebieden kan gerust gesteld worden dat deze trend zeer robuust is. Kortom, het gaat goed met de groene kikkers in Nederland. Over de oorzaak/zaken van deze opleving hebben we verschillende ideeën. Mogelijk dat de waterkwaliteit, het warmere klimaat en het natuurvriendelijke oeverbeheer een belangrijke rol spelen.

conclusie

De indexen zoals die hier zijn afgebeeld, laten over het algemeen een mooi stabiel beeld zien, zonder gekke onverklaarbare uitschieters, wat voor ons een bevestiging is dat het Meetnet methodisch goed in elkaar zit. Ook het aantal significante trends neemt toe ten opzichte van de voorgaande jaren, wat aangeeft dat we de goede weg bewandelen. Helaas zijn een aantal van de zeldzame soorten nog te mager in het Meetnet vertegenwoordigd om betrouwbare indexen van te kunnen berekenen. We zullen er dus hard aan moeten trekken om de landelijke dekking voor alle soorten representatief te krijgen.

Wat de toestand van de Nederlandse amfibieën betreft, valt qua positief nieuws in ieder geval te melden dat een algemene soort als de groene kikker het goed doet. En ook zeldzame soorten als de boomkikker en de geelbuikvuurpad zijn blijkbaar met gericht beheer goed te helpen. Wat wel enige onrust baart is dat alpenwatersalamander, kleine watersalamander en gewone pad, die alle drie goed in het meetnet zitten, een lichte neerwaartse trend laten zien. Deze drie soorten zijn niet bepaald kieskeurig te noemen. Dus als het hun slecht gaat, dan geeft dat geen goede hoop voor de wat meer kwetsbare soorten. Het is dus goed dat we de vinger aan de pols blijven houden.

Overzicht van alle telgebieden

Alle telgebieden

Vuursalamander

Alpenwatersalamander

Kamsalamander

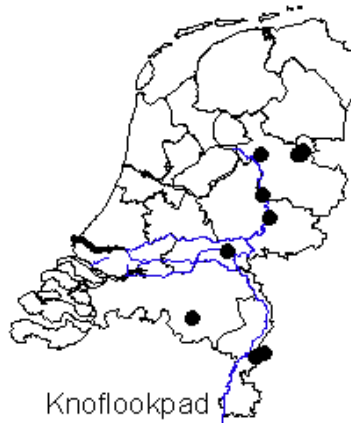
Vinpootsalamander

Vroedmeesterpad

Geelbuikvuurpad

Knoflookpad

Rugstreeppad

Boomkikker

Heikikker

Groene kikkers